

وزارت آموزش و پرورش

پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش

پژوهشکده کودکان استثنایی

مبانی بکار چکی حسی و

کاربرد آن در

کودکان با نیازهای ویژه

مؤلفین:

مژگان فرهبد

ابراهیم پیشیاره

امیر عثمانیہ

عنوان و نام پدیدآور: مبانی یکپارچگی حسی و کاربرد آن در کودکان با نیازهای ویژه/مؤلفین: مرگان فرهید، ابراهیم
بیشاره؛ به سفارش وزارت آموزش و پرورش پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش کودکان استثنایی.

پیشیاره: به سفارش وزارت آموزش و پرورش پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش کودکان استثنایی.
مشخصات نشر: تهران: مؤسسه فرهنگی مدرسه برهان (انتشارات مدرسه)، ۱۳۹۳.

مشخصات نشر : تهران: مؤسسه فرهنگی مدرسه پرهان (انتشارات مدرسه)، ۱۳۹۳.

مشخصات فلاحی : ۱۳۲ ص : مصور، جدول.

978-964-08-0817-7: شابک

وضعیت افہرست نویسی : قیفا

یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۲۴-۱۲۸.

موضوع : اعصاب حسی و حرکتی

بادگیری -- اختلالات -- درمان

موضوع : اعصاب -- فیزیولوژی

شناسه افزوده : بشارة، امراهم، ۱۳۵۱ -

شناسه افزوده : پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، پژوهشکده کودکان استثنایی

شناسه اخذ ده

RJF96/TA 3F 1393 : دود بندے کنگہ

داده بندی: ۶۱۸/۹۲۸۵۸۸۹

۲۶۳۱۴۲۰ : شهید کاظمی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

وزارت آموزش و پرورش

ممانه یکبارگی حس و کاربرد آن در کودکان با نیازهای ویژه

مؤلفین: مژگان فرہید، ابراہیم پیشیارہ

طراح جلد و گرافیک: فرشید پیمان پو

چاپ اول: ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۵۵۵ نسخه

لپتوگرافی: خاورمیانه

جای و صحافی: واژه پرداز اندیشه

قیمت: ۱۵۵۵۵۵ ریال

حق چاپ محفوظ است

شاک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۸-۰۸۱۷-۷

ISBN 978-964-08-0817-7

نشانی: تهران، خیابان شهید قزوینی، پلاک ۱۸، کوچه شهید محمود حقیقت طلب، شماره ۸

تلف: ۸۸۵۰۳۲۴۹ دو، نگار (فاکس): ۸۸۵۰۳۸۰۹

www.enma.ir

فهرست مطالب

۷	 پیشگفتار
۹	 فصل اول: کلیات یکپارچگی حسی
۱۱	 یکپارچگی حسی در رشد کودکان
۱۴	 مفاهیم عصب شناسی
۱۴	 الف) تغذیه حسی
۱۶	 ب) پاسخ‌های انطباقی
۲۰	 ج) انعطاف پذیری عصبی
۲۲	 سازماندهی سامانه عصبی مرکزی
۲۵	 رشد یکپارچگی حسی و عملکردهای دوران کودکی
۲۷	 دوره پیش از تولد
۲۹	 دوره نوزادی
۳۹	 سال دوم
۴۱	 سه تا هفت سالگی
۴۴	 هرم یکپارچگی حسی
۴۷	 اختلالات یکپارچگی حسی
۵۳	 ۱ - مشکلات تنظیم و تعدیل حسی
۷۰	 ۲ - مشکلات تمیز و ادراک حسی
۷۳	 ۳ - اختلالات پردازش دهلیزی
۷۵	 ۴ - کنش پریشی

۷۷	مشکلات ثانویه مربوط به نقص عملکرد یکپارچگی حسی
۷۸	ضروریات مبانی نظریه یکپارچگی حسی
۸۱	فصل دوم: ارزیابی و تشخیص
۸۲	ارزیابی عملکردهای یکپارچگی حسی
۸۳	مصاحبه
۸۴	پرسش نامه
۸۵	مشاهدات غیررسمی
۸۶	مشاهدات رسمی
۸۸	آزمون های استاندارد
۹۰	تشخیص عملکرد و اختلال عملکرد
۹۰	تنظیم سیستم حسی
۹۴	قابلیت های حمایتی - عملکردهای
۹۷	توانایی های تولید نهایی
۹۹	فصل سوم: درمان
۹۹	درمان انفرادی
۱۰۰	درمان یکپارچگی حسی کلاسیک
۱۰۵	رشد مهارت جبرانی
۱۰۸	برنامه های درمان گروهی
۱۰۹	مشاوره
۱۱۱	نتایج قابل انتظار کاردرمانی
۱۱۷	مداخلات یکپارچگی حسی از طریق بازی
۱۱۸	نمونه هایی از بازی های هدفمند در یکپارچگی حسی
۱۲۴	منابع
۱۲۹	پیوست

فهرست جدول‌ها

- جدول ۱-۱ اصول راهنمای نظریه یکپارچگی حسی ۸۰
- جدول ۱-۲ نمونه‌هایی از مشاهدات کلینیکی ۸۷
- جدول ۲-۲ آزمون‌های یکپارچگی حسی و عملکردهایی که مورد ارزیابی قرار می‌گیرد ... ۸۹
- جدول ۳-۲ تشخیص عملکرد و اختلال در تنظیم سیستم حسی ۹۱
- جدول ۴-۲ تشخیص عملکرد و اختلال آن برای قابلیت‌های حمایتی - عملکردی ... ۹۴
- جدول ۵-۲ تشخیص عملکرد و اختلال آن برای توانایی‌های نهایی ۹۷
- جدول ۱-۳ اصول راهنمای یکپارچگی حسی ۱۰۷

فهرست شکل ها

- شکل ۱- ۱. پاسخ های انطباقی کودک ۲۰
- شکل ۲- ۱. حساسیت های لمسی ۳۰
- شکل ۳- ۱. در تلاش های این نوزاد یک هدایت قدرتمند درونی بر ضد جاذبه مشاهده می شود. ۳۶
- شکل ۴- ۱. به دلیل اینکه روند پردازش حس پیکری و هماهنگی بینایی- حرکتی، مهارت های غذا خوردن را تحت تأثیر قرار می دهند، یکپارچگی حسی یکی از مهم ترین عوامل در رشد خوردن است که از جمله فعالیت های کلیدی می باشد ۳۹
- شکل ۵- ۱. همزمان با رشد برنامه ریزی حرکتی در طی سال دوم زندگی، کودک حرکات زیادی را تجربه می کند و می آموزد که چگونه به آسانی از یک وضعیت به وضعیت دیگر تغییر حالت دهد. به نظر می رسد که این تجارب، رشد شمای بدنی را سبب می شوند. ۴۱
- شکل ۶- ۱. پاسخ های تطابقی مرتبط با این فعالیت، نیازمند باز خورد لمسی دقیق و برنامه ریزی ماهرانه است. ۴۳
- شکل ۷- ۱. توانمندی های یکپارچگی حسی تقریباً در سن مدرسه، پیشرفته تر می شوند. ۴۴
- شکل ۸- ۱. پیوستگی پاسخ حسی و توجه ۵۴
- شکل ۹- ۱. مدل زیستی تعدیل حسی ۵۸

پیشگفتار

یکپارچگی حسی به روندی اطلاق می‌شود که در طی آن مغز تجربه‌های حسی مختلف از جمله بینایی، شنوایی، بویایی، لامسه، حرکت، آگاهی بدنی و جابجایی نقطه ثقل بدن را تفسیر و سازماندهی می‌کند. خانم جین آیرز نظریه یکپارچگی حسی و نحوه کاربرد آن را در کودکان با نیازهای ویژه مطرح نمود. یکپارچگی حسی پایه و اساس برای رفتارها و یادگیری بسیار پیچیده است. گاهی در برخی از افراد یکپارچگی حسی به نحو مؤثر و صحیحی رشد نمی‌کند، در چنین حالتی مشکلاتی در زمینه یادگیری، رشد و رفتار حاصل خواهد شد.

لازمه کاربرد هر روشی، آشنایی با مفاهیم ابتدایی و کلیات آن روش است. به همین دلیل و به جهت اهمیت رویکرد یکپارچگی حسی مؤلفین این کتاب سعی بر آن داشتند که مبانی یکپارچگی حسی را به زبانی علمی و ساده آرایه نمایند تا مورد استفاده همکاران محترم و دانشجویان عزیز قرار گیرد.

کتاب "مبانی یکپارچگی حسی و کاربرد آن در کودکان با نیازهای ویژه" در سه فصل تنظیم شده است که هر فصل، مطالب ذیل را شامل می‌شود:

فصل اول با عنوان "مبانی یکپارچگی حسی" تدوین شده است که به آرایه مطلب در زمینه یکپارچگی حسی در رشد کودکان، مفاهیم عصب‌شناسی، سازماندهی سیستم عصبی مرکزی، رشد یکپارچگی حسی و عملکردهای دوران کودکی، اختلالات یکپارچگی حسی، مشکلات ثانویه مربوط به نقص عملکرد یکپارچگی حسی و ضروریات مبانی نظریه یکپارچگی حسی، می‌پردازد.

فصل دوم با عنوان «ارزیابی و تشخیص» حاوی مطالبی در زمینه «ارزیابی

علمکردهای یکپارچگی حسی»، آزمونهای استاندارد اختلال عملکرد و تشخیص عملکرد می باشد.

و سرانجام در فصل سوم که با عنوان «درمان» تدوین شده است، درمان انفرادی، درمان یکپارچگی حسی کلاسیک، رشد مهارت جبرانی، برنامه های درمان گروهی، مشاوره، نتایج قابل انتظار کاردرمانی، مداخلات یکپارچگی حسی از طریق بازی و نمونه هایی از بازی های هدفمند در یکپارچگی حسی، مورد بحث قرار گرفته است. واضح است که علی رغم تلاش های به عمل آمده جهت تدوین کتاب حاضر، کاستی هایی در این مجلد وجود دارد که نیازمند تجدید نظر و اصلاح است. از عزیزانی که این موارد را متذکر خواهند شد و ما را در بهبود، تکمیل و تصحیح مطالب یاری خواهند داد، پیشاپیش سپاسگزاریم.

فرهبد - پیشیاره